

Moet Vlaanderen de tering naar de nering zetten?

Koen Algoed (HuBrussel en Vives KULEUVEN)

11 juni 2009

De economische crisis heeft negatieve repercussies op de begroting van de gezamenlijke overheid¹ in dit land. Entiteit I (federale overheid + sociale zekerheid) ziet alvast haar inkomsten dalen omwille van de teruglopende economische activiteit terwijl ook een aantal uitgaven stijgen (bv. de werkloosheidsuitgaven). Maar ook de begrotingen van de Gemeenschappen en Gewesten² zouden kreunen onder de negatieve economische groei. Zo wees eerste minister Herman Van Rompuy erop dat er door de crisis minder belastinggeld binnenkomt bij de federale staat en dat die bijgevolg ook minder zal doorstorten aan de deelstaten. Voor Vlaanderen raamt hij de minderinkomsten in 2010 op 1,5 tot 2 miljard euro.

De Vlaamse overheid zal de crisis budgettair voelen. Dat effect zal vooral komen van de opbrengst van de eigen gewestelijke belastingen (bv. de onroerende voorheffing en de successierechten) en in mindere mate van een krimpende dotatie vanwege de federale overheid³. Voor 2009 raamt de Vlaamse administratie nu de opbrengst van de gewestelijke belastingen op 4,106 miljard euro tegenover 4,694 miljard euro bij de begrotingscontrole en 4,545 miljard euro in 2008. Ook de dotaties vanwege de federale overheid aan Vlaanderen zullen in 2009 lager uitvallen dan in 2008 vermits de economische groei drastisch terugloopt dit jaar. Maar het probleem is natuurlijk dat bij het opstellen van de begroting voor 2009 de economische groei veel hoger werd ingeschat⁴ en de uitgaven daarop werden afgestemd.

Het merendeel van de dotaties aan de Gemeenschappen en Gewesten zijn gekoppeld aan de economische groei. In 2009 zal de economische groei negatief zijn en dat betekent een meevaller (tegenvaller) voor de federale overheid (Gemeenschappen en Gewesten). Maar vermits we geen systeem van gedeelde belastingen⁵ hebben, is het effect voor de federale overheid beperkt (en in termen van het BBP is er zelfs geen winst voor de federale overheid, zie verder). De opbrengst op zich van de personenbelasting bepaalt dus niet de hoogte van de dotaties vanwege de federale overheid. De relatieve opbrengst van de personenbelasting wordt alleen gebruikt om een aantal belangrijke dotaties vanwege de federale overheid te verdelen over de Gemeenschappen respectievelijk Gewesten.

De federale overheid moet bovendien in het kader van de Lambermontstaats hervorming nog met bijkomende middelen over de brug komen en de zogenaamde negatieve term, de korting op de dotatie

---

¹ Entiteit I + Entiteit II vormen de gezamenlijke overheid.

² Samen met de provincies en de lokale overheden vormen de Gemeenschappen en Gewesten Entiteit II.

³ De krimp in absolute en relatieve termen tov 2008 zal groter zijn voor de opbrengst van de gewestelijke belastingen dan voor de dotaties vanwege de federale overheid.

⁴ De in de voor 2009 begroting ingeschreven dotatie is dus een stuk hoger dan die waarop men finaal recht zal hebben. Zie Tabel 2.

⁵ In een systeem van gedeelde belastingen krijgen de diverse overheden een bepaald % van de belastingopbrengsten, vaak gecorrigeerd door een solidariteitsmechanisme. De diverse overheden delen samen in de mee- of tegenvallers van de belastingopbrengsten. In geval van progressieve belastingen neemt het aandeel van de belastingen toe bij economische groei maar af in geval van een economische krimp.

uit de personenbelasting voor de Gewesten na de verruiming van de gewestelijke belastingen in het kader van de Lambermontstaatshervorming, is ook gekoppeld aan de economische groei.

Er zijn dus zowel budgettaire meevallers als tegenvallers voor de federale overheid in het kader van de financiering van de Gemeenschappen en Gewesten. Maar met een dergelijke recessie dit jaar zal globaal het effect op de dotaties vanwege de federale overheid in absolute termen negatief zijn: die krimpen in vergelijking met 2008. In termen van het BBP evenwel nemen de dotaties vanwege de federale overheid in 2009 nog toe. Volgens onze berekeningen maken die in 2009 8,8% van het BBP uit tegenover 8,75% in 2008. Dat is geen goed nieuws voor het vorderingensaldo (uitgedrukt in % van het BBP) van de financieel armlastige Entiteit I.

Concreet hebben we voor 2009 berekend wat de repercussies zijn van een groei van het BBP van -3,8 % op jaarbasis op de belangrijkste dotaties voor Gemeenschappen en Gewesten. De inflatie in 2009 hebben we gelijkgesteld aan 0,3%.

De federale overheid ziet de dotaties aan Gemeenschappen en Gewesten in 2009 met 903,898 miljoen euro teruglopen (zie Tabel 1). De winst zit in de dotaties gefinancierd uit (maar niet afhankelijk van) de opbrengsten van de personenbelasting en de bijkomende Lambermontmiddelen.

Tabel 1. Dotaties vanwege federale overheid aan Gemeenschappen en Gewesten in 2009 (in 1000 euro)

	2008	2009
Dotatie pb gewesten	12.844.608	12.393.582
Negatieve term	-4.248.216	-4.142.272
Solidariteitsbijdrage	1.058.217	1.061.391
Trekkingsrechten	485.809	485.809
Bijkomende middelen overgehevelde bevoegdheden	226.731	218.770
Dotatie pb gemeenschappen	5.772.678	5.569.976
Basisdotatie btw gemeenschappen	11.456.768	11.522.615
Bijkomende Lambermontmiddelen	1.613.114	1.193.176
Dotatie buitenlandse studenten	100.794	101.096
Dotatie kijk&luistergeld	820.530	822.991
Totaal	30.131.033	29.227.135
2009 vs. 2008		-903.898

pb=personenbelasting

Onder de Gemeenschappen en Gewesten zijn er alleen maar verliezers⁶. Vlaanderen ziet zijn totale dotatie vanwege de federale overheid in 2009 met 299,571 miljoen euro teruglopen. Bij het opstellen van de initiële begroting voor 2009 werd nog uitgegaan van een BBP-groei van 1,2 procent en een inflatie van 2,7%. Op basis van die cijfers zouden de dotaties vanwege de federale overheid voor Vlaanderen in 2009 met 954,665 miljoen euro zijn toegenomen.

De krimp in de dotaties voor de Franstalige Gemeenschap bedraagt 264,534 miljoen euro (of een krimp van 3,3 %). Behalve een daling in de opbrengst van de eigen gewestelijke belastingen worden ook Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met een daling van de federale dotatie in 2009 geconfronteerd, respectievelijk met 202,923 miljoen euro en 136,869 miljoen euro.

Tabel 2. Dotaties federale overheid voor Vlaanderen (in 1000 euro)

	2008	2009 initiële begroting	2009 aangepaste begroting
Dotatie pb gewest	7.913.343	8.394.333	7.842.605
Negatieve term	-2.628.973		-2.563.561
Solidariteitsbijdrage	-		-
Trekkingsrechten	261.560	261.560	261.560
Bijkomende middelen overgehevelde bevoegdheden	134.876	140.173	130.127
Dotatie pb gemeenschap	3.706.008	3.914.485	3.634.124
Basisdotatie btw	6.520.261	6.714.651	6.557.736
Bijkomende Lambermontmiddelen	1.005.427	1.150.472	748.658
Dotatie buitenlandse studenten	33.262	34.160	33.362
Dotatie kijk&luistergeld	527.800	542.050	529.383
Totaal	17.473.564	18.428.229	17.173.993
2009 vs. 2008		954.665	-299.571

⁶ Bij een negatieve groei van bijvoorbeeld 1,7% zou alleen voor Vlaanderen de totale dotatie vanwege de federale overheid in 2009 groter zijn dan die in 2008. Dat heeft te maken met een verbeterde verdeelsleutel voor de bijkomende Lambermontmiddelen.

pb=personenbelasting

Tabel 3. Dotaties federale overheid voor Wallonië, Brussel en Franstalige Gemeenschap (in 1000 euro)

	Waals Gewest		Brussel		Franstalige Gemeenschap	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Dotatie pb gewest	3.737.942	3.509.164	1.193.322	1.041.813		
Negatieve term	-1.110.045	-1.083.499	-509.198	-495.212		
Solidariteitsbijdrage	800.281	802.682	257.936	258.710		
Trekkingsrechten	185.288	185.288	38.962	38.962		
Bijkomende middelen overgehevelde bevoegdheden	88.343	85.251	3.513	3.392		
Dotatie pb gemeenschap					2.066.670	1.935.853
Basisdotatie btw					4.936.507	4.964.879
Bijkomende Lambermontmiddelen					607687,15	444.518
Dotatie buitenlandse studenten					67532	67.734
Dotatie kijk&luistergeld					292.730	293.608
Totaal	3.701.809	3.498.880	984.534	847.664	7.971.126	7.706.593
2009 vs. 2008		-202.923		-136.869		-264.534

pb=personenbelasting

Bij het opstellen van de begrotingen voor 2009 werd de economische groei de Gemeenschappen en Gewesten veel hoger ingeschat en werden de uitgaven daarop afgestemd. Voor Vlaanderen bijvoorbeeld zullen de dotaties vanwege de federale overheid in 2009 1.254 miljoen euro lager uitvallen dan begroot (zie Tabel 2). Voeg hierbij nog de tegenvallende opbrengsten van de eigen gewestelijke belastingen (587 miljoen euro lager dan begroot) en Vlaanderen moet, in de veronderstelling dat de begrote uitgaven niet veranderen, op zoek naar minstens 1,8 miljard euro.

Vermits de uitgaven niet in dezelfde mate kunnen en zullen dalen als de inkomsten, zullen die overheden bijkomende schuld uitgeven in 2009. 2010 is nog koffiedik kijken maar de kans is groot dat de economische groei weer in het zwart wordt geschreven. Bovendien beschikken Gewesten in tegenstelling tot de Gemeenschappen over fiscale instrumenten. Zo belet niks de Gewestelijke

overheden om bijvoorbeeld weer een kijk ('een crisis') en luistergeld in te voeren om hun inkomsten op te krikken. Maar de Franstalige Gemeenschap heeft behalve schuldfinanciering slechts twee opties om tegenvallende inkomsten op te vangen: de uitgaven terugschroeven of (nog maar eens) aankloppen bij andere overheden, de federale overheid op kop.

Bibliografie

Algoed, K., Vandenbossche, W., De Bijzondere Financieringswet in een notendop, Working paper Steunpunt Fiscaliteit en Begroting, te verschijnen juni 2009

Bijdrage Vlaamse Administratie aan regeerakkoord, zie www.vlaanderen.be